ՐԱՖՖԻ

Տնային փեսա

aegitas

Ռաֆֆի

Տնային փեսա

«Aegitas»

Ռաֆֆի

Տնային փեսա / Ռաֆֆի — «Aegitas»,

Սեր, նվիրական զգացումներ, ամեն բան ի սպաս է դրվում մերկ շահի, փողի համար: Այս ստոր առեւտուրը խորապես հասկանում են Ռաֆֆու հերոսները, որն ավելի ողբերգական է դարձն ում նրանց առօրյան, թունավորում կյանքը, ինչպես այդ տեսնում ենք Ռաֆֆու «Տնային փեսա» երկում: Պատկերելով հայ կնոջ այսօրինակ վիճակը, Ռաֆֆին խորտակվող մարդկանց բախտին ցավակից, խորին կարեկցանքով այս մասին գրում է. «Ցավալի դրություն, երբ ամուսնական շղթան դարբնվում է արծաթի օղակներով»: Ռաֆֆին իր բոլոր երկերում հետեւողականորեն պաշտպանել է ազատ սիրո, փոխադարձ համաձայնությամբ կատարվող ամուսնական ուխտը, մի ցանկություն, որ, սակայն, դատապարտվել է անիրագործելիության՝ դիպչելով դաժան իրականության ժայռին: «Տնային փեսա» պատմվածքում ավելի կենդանի եւ ռեալիստական են մարդիկ: Ահա Շուշանը: Կարիքի, խեղճության տակ կքած մի կին: «Խեղճութիմնը դժար բան է,— ասում է նա,— էսօր առտումեն կցած մատ-ներս տրորվեցան շատ լվածք անելեմեն»: Ռաֆֆին կարողանում Է մարդկանց պատկերել իրենց կոնկրետ բնորոշ միջավայրում: Այսպես Է Շուշանը, այսպես Է միջնորդ Մաքթաղը մի ճարպիկ, լեզվանի կին, որի համար շահից զատ չկա ոչ մի սրբություն: Ամենից ծանր նման պայմաններում նոր սերնդի դրությունն Է, ՛որը հասկանում Է իր տրագիկական վիճակը» զգում Է իր անզորությունը: Սիրո, կենցաղի հարցերն արծարծելիս, Ռաֆֆին գրեթե միշտ ավելի կամ պակաս չափով շոշափում Է կանանց ընտանեկան դաստիարակության հարցերը: Ըստ Ռաֆֆու մարդկանց, հատկապես նոր սերնդի անձնական երջանկությունը խորտակվում Է ոչ միայն փողի իշխանության, այլեւ հետամնացության, սնահավատության պատճառով:

© Ռաֆֆի
© Aegitas

Содержание

Ա 6
Բ 8
Գ 10
Конец ознакомительного фрагмента. 12

Ռաֆֆի
Տնային փեսա

Ա

Գարնան թարմ և փափուկ երեկոներից մինն էր: Արևի վերջին ճառագայթները դեռ ոսկեգօծում էին Կազբեկի ձյունապատ գագաթը: Ժամատներից լսելի էին լինում մեզմբարեպաշտական հնչումները զանգահարության: Հավլաբարի պառավ կնանիքը, ծածկված իրանց սպիտակ չարսավներով, շտապում էին աղոթելու:

Նույն ժամուն Դուրկալենց Շուշաը, թևքերը ծալած, կաբայի փեշքերը գոտկումը խրած, լվացքի լագանը ձեռին, դուրս եկավ յուր փոքրիկ տնակի դռանը, և նայելով յուր չորս կողմն, երբ տեսավ անցնող չկա, շուռ տվավ լագանն յուր դռան առջև և սապնախառն ջուրը սպիտակ պղպջակներով անհետացավ փոշիներով պատած գետնի մեջ:

Փողոցի մյուս ծայրից երևեցավ պառավ Մաքթաղը, ձեռին բռնած մի քանի հատ մոմ: նա յուր հետ բերում էր յուր ջուխտակ թոռնիկներն, որոնց ամեն մինը նույնպես բռնած ունեին մի՛մի հատ փոքրիկ մոմեր:

– Ու՞ր ես էդենց շտապով գնում, Մաքթաղ շան, – հարցրուց նրանից Շուշանը, լագանը դնելով գետին:

– Փեթխանին իմ գնում, Շուշան ջան, օղորմած կենա, գնում, իմ համբուրելու, – պատասխանեց Մաքթաղը ջերմեռանդությամբ:

– Էրնե՛կ քիզ, Մաքթաղ, վուր վուխտ ունիս համբուրելու, ես կի՛ մեր սուրբ Մինասն էլ չիմ կանացի գնա:

Վերջին խոսքը չդուր եկավ Մաքթաղին, և նա զարմանալով հարցրուց. – Ի՞նչի, քա՛: Գանա կիրակնամուտ գիշերին էլ յի՞տ կու նընկնին ժամիցը:

– Է՞հ, ինչ անիմ, Մաքթաղ շան, խղճութինը դժա՛ր բան է, – հոգոց հանելով պատասխանեց Շուշանը: – Էսօր առուտեմեն կցած մատնիրս տրորվեցան շատ լվացք անելեմեն: Իմ Նատոն էլ ջիր չի պռծի ութո քսելը:

Լսելով Նատոյի անունը, մի նոր միտք ծագեց Մաքթաղի գլխում: Նա փոխեց յուր խոսքը:

– Լավ արիր, վուր միտս բերիր, ասա՛, թե քու աստուծը կու սիրիս, ո՞վ է էն ջիել տղեն, վուր չուստ՛չուստ ձիր տունն է գալիս:

Շուշանը փոքր՛ինչ շփոթվեցավ.

– Ղարիբ օքմին է, Մաքթաղ ջան, էնպես գալիս է էլի՛, խան լվացք է բերում, խան կարկատան է բերում, շատ գամ էլ գալիս է էնպես խոսելու:

– Ո՞վ է, վո՞ւր տղանցի է:

– Ղարաբաղցի է, Մաքթաղ ջան, մինծ մարթու վուրթի է՝ կի՛: Ինքն ասում է, վուր հերն էնդի մելիք է. շատ փուղ ունի, ասում է, բաղ, բաղչա, մուլքեր ունի, կոսե:

Այդ խոսքերը շարժեցին Մաքթաղի զարմացքը:

– Լա՛վ, – ասաց նա, – թե վուր Էդենց մարթու վուրթի է, բաս ինչի է մ իր քաղքամը պարապ թրև գալիս:

– Չիմ իմանում, Մաքթաղ ջան, իրան վուր հարցնում իս, ասում է միթոմ հորմեն խռովիլ է ու միր քաղաքն է Էկի: Հերը կի՛ հենց մի գլուխ գրում է՝ վուրթի ջան, հերի՛ք մնաս դարիբ երկրումը, թո՛ղ արի՛, տուն ու տեղիդ տիրութին արա. ամա ինքն կի չէ գնում:

– Բաս էստեղ ի՞նչ պիտի շինի:

– Ասում է մաղազիա պիտիմ բաց անի, վուր լավ՛լավ ապրանքնիր ծախեմ:

– Իժում փող ունե՞:

– Հիմի չունե, ամա ասում է, էնքան կու մնամ, ինչկլի հերս մեռնի, իժում կեհամ, նրա մուլքերը կու ծախիմ փող կու շինիմ:

Մաքթաղի խոժոռ դեմքի ծալքերը շարժվեցան մի հեգնական ծիծաղով: – Էդ լա՛վ բան է, Շուշան ջան, բաս դու աղոթք արա, վուր շուտ մեռնի:

– Վո՞ւնց թե աղոթք անիմ, – շփոթվելով հարցրուց Շուշանը:

– Էլ ի՛նչ ասիլ կուզե, պիտի աստծուն աղաչանք անիս, վոուր մուրազիդ շուտ հասնիս…

Շուշանը ձևացրուց դժգոհության նշաններ: – Ի՞նչ մուրազ, ինչե՞ր ես խոսում, Մաքթաղ, – խոսեց նա երեսը շուռ տալով:

Գանա չիմ գիտի, վուր ուզում իս Նատոյիդ էն տղին տա, վուր տանու փ ե ս ա1 շինիս:

– Չէ՛, խաչը գիտենա:

Մաքթաղը շարունակեց յուր ճանապարհը, ասելով. – ինձ Ձիկլոինց Մաքթաղ կոսին: Մաքթա՛ղ, չի՞ ս գիտի վուր ծտերն ինձ համա խաբար ին բերում:

Շուշանը ոչինչ չպատասխանեց, մտավ տունը:

Բ

Մի նեղ բակ երկու փոքրիկ սենյակներով, շրջապատած տախտակամածով, ներկայացնում էր այն տնակն, ուր ներս մտավ Շուշանը: Ալդ բնակարանը նրան չէ պատկանում, այլ վարձած էր խիստ թեթև ամսականով:

Բակի մի անկյունում ուրագը ձեռին գործում էր մի հյուսն: Նա կամ տաշում էր, կամ մեխում էր և հարմարեցնում էր տախտակները: Նայելով նրա ձյունի պես սպիտակ մազերին՝ նրան կարելի էր համարել վաթսուն տարեկան ալևոր, բայց մարմնով նա տակավին առողջ էր, ժիր և գործունյա: Նրա երեսի խոշոր գծագրությունն՝ յուր տխուր արտահայտություններով՝ բոլորովին համապատասխանում էր յուր կոշտ արհեստին: – Նա դագաղ շինող էր:

Ուստա Գրիգորն – այդպես էր նրա անունը – Շուշանի ամուսինն էր: Նրա մոտ անհամբեր դեմքով կանգնած էր մի մշեցի համալ հսկայական հասակով և շտապեցնում էր շուտ վերջացնել դագաղը

Հավա՛ր, բաբո, թեզ արա՛, խըլսուն է, տասը քափեկս կկորի, – անդադար կրկնում էր մշեցին յուր հայրենական բարբառով:

– Հե՛յ, Թոմաս աղա, դու չմեռնեիր, մշեցին չէր կարող տանել քո տասը կոպեկը… – բացականչեց հյուսնը շարունակելով յուր գործը:

Աստված օղորմի անոր խոգուն, – ասաց համալը:

– Աստծու ողորմությունը թո՛ղ նապաստակի նման նրա գերեզմանի վրիցը թռչի, – կտրեց մշեցու խոսքն ուստա Գրիգորը:

– Ի՞նչու, աղեկ մարդ մը չէ՞ր Թոմաս աղան:

– Լավ էր նրանով, որ շուտ մեռավ: Աղվեսն էն ժամանակն է պետք գալիս, երբ որ սատկում է:

– Թոմաս աղան ասա՞նկ մարդ էր, – հարցրուց մշեցին:

– Հա՛: Այս շաբաթ մի քանի այդպիսիների համար դագաղ շինելու բախտն ունեցա, մինն եկեղեցո գանձապետ էր, մինն՝ հացի փոդրտղչիկ, բայց մյուսը՝ վաշխառու: Ա՛խ, որքա՛ն ուրախ բանում է իմ ուրագն, երբ որ այդպիսիների համար դագաղ է շինում:

– Երբ մեռնողս ա՞ղեկ մարդ է:

– Այն ժամանակ ես ուրախ չեմ, ինչպես քանի օր առաջ շինեցի մի դագաղ վարժատան աշակերտի համար:

Ծերունի հյուսնի ուշադրությունը գրավեց տխուր երգի ձայնն, որ լսելի էր լինում փոքրիկ սենյակիս:

«Ես սրտումս դարդ ունեմ,
«Փշով պատած վարդ ունեմ,
«Մերի՛կ, մերի՛կ, քոռանաս,
«Ես ատելի մարդ ունեմ»:

Այդ նրա դստեր՝ Նատոյի ձայնն էր, որ նույն ժամուն ութո էր քաշում և երգում էր:

– Նատո՛, Նատո՛, – ձայն տվեց ծերունին:

– Ի՞նչ է, հայրիկ, – լսելի եղավ մի քնքուշ ձայն:

– Ե՛կ էստեղ:

Էս նիմուտին, հայրիկ, մի շաբիկ է մնացել ութոյելու:

Շուտով հայտնվեցավ սենյակի դռանը մի բարձրահասակ օրիորդ՝ թուխ աչքերով, սև մազերով, վարդ թշերով: Նա յուր հասակի այն տարիներումն էր, երբ կուսական գարունքը դեռ նոր սկսել էր ծաղկել յուր ջերմ՛մանկական թարմությամբ:

– Ե՛կ դագաղի խուփը մախմուրով պատե, զանջիրաները մեխե, ծաղիկները կպցրու: Դրանք քո գործն է, – ասաց աղջկան հայրը:

– Է՜հ, հողեմ նրա գլուխը, ծաղիկներ էլ պիտի կպցնեմ, – պատասխանեց Նատոն դժգոհությամբ:

– Այդպես են պատվիրած, որդի:

– Հայրիկ, այն ժամանակ տուր ինձ վարդեր շարեմ, երբ ջեհելի համար է դագաղը:

– Այդ փառքը հարուստներին է, որդի, նրանք մեզ նման աղքատներից խլած փողերով իրանց դագաղն են զարգարում…

– Կրո՜ղը տանե նրանց, ի՞նչու են էդպես անում:

– Որ էն կինքումը սատանաները հոտ քաշեն:

– Ով գիտի, ուրախանում կլինեն սատանաներն, երբ որ էդ ծաղիկները կտեսնեն. էնպես չէ՞, հայրիկ, – հարցրուց Նատոն ինքն ևս մի առանձին ուրախությամբ նայելով նրանց շքեղության վրա:

– էդ բոլորը կէրեն դժոխքումը, – պատասխանեց հայրը:

– Վա՜յ, կէրե՞ն… – կրկնեց Նատոն սարսափելով:

– Բա՜ս, էրում են երբ որ դագաղը հ ա ր ա մ փողով է շինվում, – վերջացրեց ծերունին:

– Երբ որ հ ա լ ա լ փողով է շինվում, էն ժամանակ ի՞նչ են անում:

– Սուս կա՜ց, Նատո, շատ բան որ սորվես, շուտ կպառվես, – ասաց նրան հայրը, շարունակելով յուր գործը:

Նատոն լռեց և, առնելով մի փոքրիկ մուրճ, սկսեց օգնել յուր հորը:

Գ

Օրը կիրակի էր: Արեգակի ճառագայթներն ուրախ ժպիտով խաղում էին Շուշանի տան կոտրատված ապակիների հետ: Վաղորդյան զեփյուռը ծավալվում էր փափուկ և հովասուն թարմությամբ:

Մանկահասակ աղջիկները, զարդարված տոնական հագուստով, որը կանգնած էր իրանց դռան շեմքի վրա՝ գաղտուկ նայում էր փողոցում անցուդարձ անողներին, ժպտում էր և թաքցնում էր յուր գլուխն, երբ որ մի տղամարդ էր գալիս: Որը դեռ չէր հեռացել հայելուց, կոկում էր յուր դեմքը և դարդարում էր իրան: Ոմանք՝ հավաքելով իրանց կտուրների վրա, կամ նեղ բակերի մեջ՝ մի խումբ մեծ և փոքր աղջիկներ, դայիրա և դիպիլիպիտոն էին ածում, տաշի խփում և հերթով պար էին գալիս: Ամեն տեղ տիրում էր ուրախություն, լսելի էին լինում ծիծաղ և հանաքներ: Իսկ Նատոն միայնակ և լուռ նստած էր յուր փոքրիկ սենյակում, նրա տխրամած դեմքը չէր ցույց տալիս ոչինչ ուրախություն:

Նույն միջոցին ժամիցը ետ դարձավ նրա մայրը, Շուշանը, և տալով աղջկան մի պատառ նշխարք, ասաց.

– Վա՛, աղջի, ջեր շուրերդ չե՞ս հագի:

– Է՛հ, ինչի համար հագնեմ… – պատասխանեց օրիորդն երեսը շրջելով:

– Դու էլի լացել ես, աչքերդ կարմրել են:

– Չեմ լաց էլի, գլուխս է ցավում:

– Հիմա էլ աչքերումդ արտասուք կա, ինչու՞ ես ինձ խաբում:

– Չեմ գիտում… – պատասխանեց օրիորդը տխրությամբ:

– Էլի իծանիրդ մո՞տ ին էլի:

Նատոն ոչինչ չպատասխանեց և կամենում էր սենյակից դուրս գնալ:

– Արի՛ չարսավս ա՛ռ, – կանչեց նրա մայրը:

Նատոն առեց չարսավը, ծալեց մի կողմ դրեց և սկսավ մոր համար թեյ ածել: Շուշանը նստած էր փոքրիկ տախտի վրա լուսամուտի հանդեպ:

– Զումշուդ՛բեկը Էսօր չէ՞ եկել, – հարցրուց նա: Այդպես կոչվում էր նրանց դարաբաղցի փեսացուի անունը: Իսկ Նատոն, փոխանակ ուղղակի պատասխանելու, հարցրուց. – Դեդի, ինչ կլի ե՞փ Էդ տղեն մեր տուն պիտի գա ու գնա:

– Հուղե՛մ քու տուտուց գլուխը, – պատասխանեց Շուշանը հեգնական ժպիտով. – միթոմ դու ուրախ չե՛ս, վուր նա գալիս ու գնում է…

– Ի՞նչ ունիմ ուրախանալու… հարևաններն ինչ ասիս ինձ վրա ին ասում… ամենի բերնի՛ մաստաքն ես իմ դառի…

– Նրանց աչքն էլ տրաքի՛, – բարկանալով պատասխանեց Շուշանը:

Այդ խոսակցությանը վրա հասավ ուստա Գրիգորը: – Լավ ես ասում, ա՛ կնիկ, ախար բանը բանի նման չէ, է , հարևաններն ի՞նչ մեղք ունեն, որ բամբասում են…

Շուշանն ավելի բարկանալով կտրեց ամուսնի խոսքը.

– Ա՛ մարդ, էդ քու խելքի բանը չէ՛, ծիտը ձլիվ մե դափասիս մեջն իմ ձգել, հիմի դուն ուզում իս թոցնի՞ …

– Դուն, դեդի, – մեջ մտավ նատոն արտասուքը սրբելով, – դուն իմ բողազը պիտիս դուս կտրի վունց որ տեհնում եմ…

Օրիորդը էլ չսպասեց պատասխանի, սենյակից դուրս եկավ:

– Իմ հոգին գիտենա, դրուստ է ասում Նատոն, – ասաց ուստա Գրիգորն աղջկա դուրս գնալուց հետո: – Ջեր չնշնած տղին ախար վո՞ւնց կուլի տուն թողնել, գանա էդ քաղաքի նամուսը ձլիվ գնացե՞լ է:

– Լավ ես ասում, Գրիգոր, – կտրեց Շուշանն ամուսնի խոսքն. – ես էլ գիտեմ, վուր էդենց է, ամա անիծվի՛ հիմիկվա ադաթը… Ի՞նչ անեմ, վո՞ւր ջուրը նընկնեմ… Աղջիկս հասիլ է, մոտ տասնութը տարեկան է դառի, հիմա մարդու տալու վախտն է: Մենք երկուսս էլ աղքատ

մարդիք ենք. դու ձլիվ կարում ես քու ուրագով միը օրական հացը դադել: Ես էլ, տեհնումիս ինչպես չարչարվում իմ ջեր էս ամսվա տան քրեհը չիմ կարացի տար: Տանտերն ամեն օր գլուխս տանում է, փուղ է ուզում: Դե՛, արի դու փուղ ու բաժինք բե՛ր, վուր աղջիկդ իրա ուզած մարդին տաս: Վո՞ւր տեղից պիտի բերես: Ու առանց փուղ ու բաժինքի էլ, դու գիտես, վուր մեր քաղքումն աղջիկ չին ուզում: Անիծվի՛ էդենց ադաթը… Հիմա ծլիվ մե խամ օքմին իս գթի, դարիբ աղա է, էստեղի ադաթը չէ իմանում. ասում է, Նատոն սիրուն է, ես առանց փուղի էլ կու պսակվիմ: Հիմա դուն ինձ ասա՛, ա՛ մարդ, կուլի՞ վուր էդ թավուր տղին մեր ձեռնեմեն թոզ տանք:

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.